

Asia: VN/26856/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle uudeksi alueidenkäyttölaki

Lausunnonantajan lausunto. Lausuntopalautteen käsittelyn helpottamiseksi ympäristöministeriö pyytää, että lausunto jaotellaan lausuntopyynnössä ilmoitettujen väliotsikoiden mukaisesti.

Kommentit luvusta 1 Yleiset säännökset

-

Kommentit luvusta 2 Viranomaisten tehtävät

-

Kommentit luvusta 3 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

-

Kommentit luvusta 4 Maakuntakaava

-

Kommentit luvusta 5 Yleiskaava

-

Kommentit luvusta 6 Asemakaava

-

Kommentit luvusta 7 Vähittäiskaupan suuryksiköitä koskevat erityiset säännökset

-

Kommentit luvusta 8 Tuulivoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

Suomen Ekonomit kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta uudeksi alueidenkäyttölainsiksi.

Tähän asti kunnat ovat tarkoituksenmukaisella tavalla ja paikalliset olosuhteet parhaiten tietäen osanneet rajata haluamallaan tavalla tuulivoimarakentamista. Asiassa ei sinänsä ole tapahtunut muutosta eikä ole syntynyt tarvetta valtakunnalliselle etäisyysääntelylle. Kannattaa huomioida, että kunnan itsehallinnon heikentäminen tuulivoimarakentamisen enimmäissääntelylle merkittävästi heikentää monen kunnan taloudellista kestävyyskykyä sekä yksiselitteisesti heikentää näiden tulevaisuusnäkymiä. Tämä vaikuttaa negatiivisesti julkistalouden valtionosuusjärjestelmän kautta myös suurempien kaupunkien kykyyn kasvaa.

Maakuntakaavan roolia on lainsäätelyssä trendinomaisesti pienennetty. Tuulivoimaa koskeva etäisyysääntelyn joustaminen maakuntakaavan kautta on sikäli verrattain outo ratkaisu.

Hallituksen esityksessä ehdotettu etäisyysääntely rajoittaa huomattavasti alueita, joille jatkossa voitaisiin rakentaa tuulivoimatuotantoa. Käytännössä tämä keskittyisi pohjois-Suomeen ja korostetusti arvokkaisiin luontomaisemiin. Samalla tarve rakentaa sähköverkon siirtoyhteyksiä kasvaisi entisestään, mikä nostaisi kuluttaja-asiakkaalle sähkön hintaa verrattuna siihen, ettei esitettyä etäisyysääntelyä luoda. Tämä käy hyvin tarkemmin ilmi kilpailu- ja kuluttajaviraston lausunnosta.

Suomi kaipaava lisää talouskasvua. Risto Murron johtaman kasvutyöryhmän mukaan energia ja vihreän siirtymän investoinnit tunnistettiin yhdeksi keskeiseksi kasvunajuriksi. Tuulivoimatuotannon rakennuttamisen merkittävä vaikeuttaminen on räikeässä ristiriidassa kestävä talouskasvun edistämisen sekä Suomen julkistalouden kestävyysvajeen korjaamisen kanssa. On syytä vakavasti harkita vaihtoehtoisia toimintamalleja etäisyysääntelylle, joilla voitaisiin pienentää tuulivoimarakentamisen haittoja ja toisaalta samalla kuitenkin yhtä lailla mahdollistaa vihreän siirtymän investointeja, kestävä kasvua ja julkistalouden tilanteen parantamista.

Eräs tällainen keino voisi olla mallintaa Tanskasta haittakompensaatiota tuulivoimarakentamista ja luoda Suomeen soveltuva malli etäisyysääntelyn sijasta.

Jos halutaan muuttaa tuulivoimatuotantoa koskevaa toimintaympäristöä, niin tarkoituksenmukaisempi tapa edetä olisi valtakunnallisen etäisyysääntelyn sijaan uudistaa korvauslainsäädäntöä. Keskeisin paikallinen ongelma juuri nyt on, että tuulivoimaloiden lähellä asuvien kiinteistönomistajien edut ja haitat jakaantuvat epätasaisesti. Esimerkiksi Tanskassa maksetaan tietyin kriteerein korvauksia haitoista myös naapuritonteilla asuville henkilöille. Suomessa tällaisen mallin voisi rakentaa niin, että kunta tai kunnat, joilla uusi tuulivoimatuotanto sijoittuisi, maksaisi jonkinlaista kompensaatiota niille osasta saamistaan tuulivoimatuloistaan. Tuolloin itse malli ei estäisi liiaksi rakennuttamista ja malli laittaisi kunnat aktiivitoimijoiksi mahdollistamaan jouhevasti rakentamisen sekä kompensoinnin maksamisen sujuvuuden.

Etäisyyssääntely on yksi uusi ei ennakoitavissa ollut konkreettinen esimerkki kansallisesta lisäsääntelystä. Euroopan unionissa pyritään parhaillaan purkamaan turhaa sääntelyä. Suomessa olisi syytä pidättäytyä turhasta sääntelystä, joka merkittävästi heikentää maamme kykyä houkutella investointeja Suomeen.

-> Energiaintensiiviset uudet investoinnit eivät saisi tuulivoimapuistoja lähelleen, mikäli etäisyyssääntelyllä merkittävästi vaikutetaan energiatuotannon sijoittautumiseen -> tämäkin nostaa tarvetta uusille siirtoyhteysille

-> Suomen vetylaitosten rakentamista koskevat investointipäätökset ovat voimakkaasti sidoksissa energian saatavuuteen. Etäisyyssääntely heikentää tulevia näkymiä energian saatavuudesta.

-> Hallituksen esitys uhkaa tuulivoimasääntelyllä pysäyttää merkittävältä osin uusien maatuulivoimahankkeiden kehittämisen Suomessa.

Kiinnittäisimme erityishuomiota siihen, että ehdotettu tuulivoiman enimmäissääntely on jopa ristiriidassa hallitusohjelman alueidenkäyttölain kirjausten kanssa. Toteutuessaan se nimittäin heikentää kuntien ja kaupunkien kykyä kasvaa, alueiden elinvoimaisuutta ja Suomen houkuttelevuutta investointikohteena. Se myös korostaa maakuntakaavan roolia, vaikka muutoin on pyritty vähentämään maakuntakaavan merkitystä.

Kokonaisuudessaan esitys laissa säädetystä valtakunnallisesta vähimmäisetäisyydestä on hallitusohjelman tavoitteiden vastainen: se hankaloittaa luvitusta, lisää byrokratiaa ja vie pohjaa puhtaasti sähköntuotannon kasvattamiselta.

Ehdotamme myös, että mikäli tuulivoiman etäisyyssääntelyä viedään eteenpäin, se ainakin siirretään asetustasolle, jolloin se olisi helpommin päivitettävissä tulevien toteutuneiden vaikutusarvioiden perusteella.

Kommentit luvusta 9 Aurinkovoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

-

Kommentit luvusta 10 Ranta-alueita koskevat erityiset säännökset

-

Kommentit luvusta 11 Kaavoitusmenettely ja vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa

-

Kommentit luvusta 12 Asemakaavan ja yleiskaavan laatimisaloite ja asemakaavan ja yleiskaavan laatiminen yhteistyössä

-

Kommentit luvusta 13 Merialuesuunnittelu

-

Kommentit luvusta 14 Kansallinen kaupunkipuisto

-

Kommentit luvusta 15 Valtion rajat ylittävät ympäristövaikutukset

-

Kommentit luvusta 16 Pakkokeinot ja seuraamukset

-

Kommentit luvusta 17 Kaavan ja muun päätöksen tiedoksianto koskevat säännökset

-

Kommentit luvusta 18 Muutoksenhaku

-

Kommentit luvusta 19 Kaavan ja muun päätöksen tiedoksianto ja voimaantuloa koskevat säännökset

-

Kommentit luvusta 20 Erinäiset säännökset

-

Kommentit luvusta 21 Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

-

Kommentit alueidenkäyttölain muuttamisesta (liitelaki, nimike muuttuu laiksi kaavojen toteuttamislainsiksi)

-

Kommentit rakentamislain muuttamisesta

-

Luonnos uudeksi alueidenkäyttöasetukseksi viimeistellään ja siitä pyydetään lausunnot syksyllä 2025. Jos haluatte jo nyt antaa siitä kommentteja niin voitte tehdä sen tässä.

-

Apter Ted
Suomen Ekonomit